

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

TARPINSTITUCINĖS LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO DARBO GRUPĖS POSĖDŽIO (NUOTOLINIO) PROTOKOLAS

2021 11 25 Nr. 2

Vilnius

Posėdis įvyko 2021 m. lapkričio 25 d., 15:30-18:00 val.

Posėdyje dalyvavę darbo grupės nariai:

Egidijus Meilūnas	užsienio reikalų viceministras, darbo grupės pirmininkas;
Arnoldas Abramavičius	vidaus reikalų viceministras;
Ingrida Dačioliienė	Vytauto Didžiojo universiteto Pasaulio lietuvių universiteto veiklų koordinatorė;
Lina Dusevičienė	VŠĮ „LT Diaspora“ valdybos narė, administracijos vadovė;
Dalia Henke	Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė;
Aušra Kukelkaitė	VŠĮ „Global Lithuanian Leaders“ direktorė;
Mindaugas Liutvinskas	finansų viceministras;
Jonas Laniauskas	Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius;
Gytis Oganauskas	VŠĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generalinio direktoriaus pavaduotojas;
Indrė Ramanavičienė	Vyriausiosios rinkimų komisijos Mokymų ir komunikacijos skyriaus patarėja;
Rimvydas Rubavičius	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pirmininkas;
Donata Simonaitienė	VŠĮ Lituanistinių mokyklų asociacijos valdybos narė;
Kotryna Stankutė Jaščemskienė	VŠĮ „Mariaus Jakulio Jason fondas“ direktorė;
Albinas Vilčinskas	kultūros viceministras;
Audronė Želnienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja, darbo grupės sekretorė;
Karolis Žemaitis	ekonomikos ir inovacijų ministro patarėjas;
Lina Žukauskaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktorė.

Kiti posėdyje dalyvavę asmenys:

Dalia Asanavičiūtė	LR Seimo narė, LR Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pirmininkė;
Gabija Balzarevičiūtė	Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vyriausioji specialistė;
Alvija Černiauskaitė	Pasaulio lietuvių bendruomenės Švietimo komisijos pirmininkė, Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenės pirmininkė;
Aušra Dumbliauskienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos

Jurga Gailiūtė	departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė; Lietuvos nacionalinio kultūros centro Pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialistė, posėdyje pakeitusi direktorių Saulių Liausą;
Vitalija Kardokaitė-Šimanauskienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;
Irena Martinkutė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Strateginių sprendimų paramos ir tarptautinio bendradarbiavimo grupės patarėja, posėdyje pakeitusi viceministrą Audrių Bitiną;
Jūratė Martinonienė	Vyriausybės kanceliarijos Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės patarėja;
Neringa Morozaitė-Rasmussen	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ekonominės plėtros departamento Žmogiškųjų išteklių plėtros skyriaus ekspertė;
Danutė Petrauskienė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės patarėja;
Virginija Rinkevičienė	Švietimo mokslo ir sporto ministerijos Užsienio lietuvių skyriaus vedėja;
Gitana Skripkaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktorės pavaduotoja;
Daiva Vežikauskaitė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės patarėja;
Darius Žilys	Teisingumo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir žmogaus teisių politikos grupės vadovas, posėdyje pakeitęs viceministrę Gabiją Grigaitę-Daugirdę.

1. Lietuvos diasporos politikos strategijos „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. projektas: gautų pastabų ir pasiūlymų aptarimas.

Darbo grupės pirmininkas, užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas padėkojo darbo grupės nariams, pateikusiems pastabas Lietuvos diasporos politikos strategijos „Globali Lietuva“ (toliau – strategijos) projektui. Pastabos ir pasiūlymai gauti iš 14 institucijų ir organizacijų, jie apibendrinti derinimo lentelėje, kuri darbo grupės nariams buvo išplatinta prieš posėdį. Visos strategijai gautos pastabos gali būti suskirstytos į 4 kategorijas:

- 1) bendro pobūdžio komentarai, kurie į derinimo lentelę nebuvo įtraukti;
- 2) konkretūs pasiūlymai, kurie turėtų būti ne strategijos, bet strategijos įgyvendinimo veiksmų plano objektas, todėl siūloma juos aptarti vėlesnėse diskusijose derinant veiksmų planą;
- 3) pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos atsižvelgta;
- 4) pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta (redakcinio pobūdžio ar strategijos tikslų neatitinkantys pasiūlymai).

Posėdžio metu absoliučiai daugumai derinamų pozicijų dėl strategijos nuostatų buvo pritarta, dėl kai kurių nuostatų sutarta baigti derinti su atitinkamomis institucijomis ir organizacijomis darbo tvarka.

Posėdžio metu daugiausia dėmesio sulaukė klausimai:

1) strategijos žangoje pasiūlyta patikslinti tekstą dėl į užsienį išvykusių/užsienyje gyvenančių lietuvių kilmės asmenų skaičiaus bei išbraukti 3 punktą - valstybės diasporos strategijos apibrėžimą, kaip perteklinį.

2) aptariant strategijos III skyrių kilo abejonių dėl pateikiamos pagrindinių strategijos kryptių grafinės išraiškos. Sutarta patobulinti grafinę schemą, siekiant aiškiau atspindėti strateginių kryptių tarpusavio sąsajas arba iš viso atsisakyti grafinės schemos.

3) pateiktas siūlymas dėl strategijos vertinimo rodiklių nustatymo. VŠĮ „Global Lithuanian Leaders“ direktorė A. Kukelkaitė ir svečio teisėmis posėdyje dalyvavusi Vyriausybės kanceliarijos Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės patarėja J. Martinonienė pasisakė dėl poreikio numatyti strategijos vertinimo kriterijus, ypač jos strateginių kryptių ir uždavinių srityse. J. Martinonienė pabrėžė strategijos sąsają su jos įgyvendinime dalyvaujančių institucijų planavimo dokumentais – juose numatytais priemonėmis, joms skirtomis lėšomis ir vertinimo rodikliais. Pasak E. Meilūno, galima diskutuoti (strategijos arba veiksmų plano lygyje) dėl galimų rodiklių 4 srityse:

- lituanistinio švietimo srityje: lituanistines mokyklas lankančių mokinių skaičiaus rodiklis;
- diasporos pasiekiamumo rodiklis;
- pilietinio aktyvumo rodiklis (Lietuvos Respublikos piliečių, dalyvaujančių rinkimuose ir referendumuose, skaičius);
- investicijų pritraukimo, turizmo skatinimo rodiklis. Pasak E. Meilūno, šiuo klausimu svarbus Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir VŠĮ “Global Lithuanian Leaders“ matymas, kokias galėtume nusibrėžti matavimo reikšmes.

A. Kukelkaitė sakė, kad diskusijos dėl rodiklių nustatymo galėtų vykti atskirose darbo grupėse ir pastebėjo tiesioginį ryšį tarp išsikeltų rodiklių ir skiriamo finansavimo. J. Martinonienės manymu, rodiklių nustatymo atskaitos tašku galėtų būti Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu išvykusių tautiečių registro duomenys. E. Meilūnas pabrėžė, kad diasporos politika apima ne tik išvykusius Lietuvos Respublikos piliečius, bet ir lietuvių kilmės asmenis, taip pat nelietuvių kilmės asmenis, kildinančius save iš Lietuvos ir reikėtų platesnio žvilgsnio telkiant kelių kartų tautiečius. E. Meilūnas į rodiklių nustatymo klausimus siūlė žvelgti plačiau, akcentuojant ne skaičius, o dialogą, valstybės ir diasporos ryšio stiprinimą. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Užsienio lietuvių skyriaus vedėja V. Rinkevičienė, posėdyje dalyvavusi svečio teisėmis, pritarė darbo grupės pirmininkui ir sakė, kad galbūt lituanistinio švietimo srityje atskaitos tašką galimam rodikliui būtų galima nustatyti, kai pradės veikti vaikų, lankančių lituanistines mokyklas, registras. V. Rinkevičienės manymu, šį klausimą reikėtų aptarti šiam klausimui skirtoje darbo grupėje. LR Seimo narė D. Asanavičiūtė, taip pat posėdyje dalyvavusi svečio teisėmis, atkreipė dėmesį, kad šiuos duomenis netrukus turėtume turėti, įgyvendinant Švietimo įstatymo pakeitimus, kurie turėtų būti patvirtinti artimiausiu metu dėl lituanistinių mokyklų finansavimo biudžeto lėšomis.

4) aptariant strategijos projekto 8.1. punktą ir jo papunkčius dėl lituanistinio švietimo plėtros, E. Meilūnas pabrėžė, kad lituanistinis švietimas yra tautinės tapatybės puoselėjimo pagrindas, todėl neatsižvelgta į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pasiūlymą lituanistinio švietimo srities veiklą numatyti ne kaip pagrindinę ir svarbiausią, o tik kaip sudėtinę tapatybės puoselėjimo veiklos sritį. Pasak E. Meilūno, susidurdami su dideliu iššūkiu – sparčiu ir masiniu lietuviškos tapatybės praradimu diasporoje, turime susitelkti ir didinti pastangas situacijai spręsti, todėl lituanistinio švietimo plėtros sritis turi būti prioritetinga. V. Rinkevičienės nuomone, lituanistinio švietimo situaciją įtakoja bendruomenės veikla, todėl ji matytų poreikį pirmiausia akcentuoti stiprėjančių bendruomenių vaidmenį. V. Rinkevičienė pastebėjo, kad strategijos turinio išdėstymo eiliškumas neturės įtakos vykdymui ir planuojamai vykdyti lituanistinio švietimo veiklai. E. Meilūnas sakė, jog praktikoje

matome, kad vaikų veikla įtakoja tėvų nusiteikimą - įsisteigus liuanistinei mokyklai, buriasi ir suaugusių bendruomenė. Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) pirmininkė D. Henke abejojo, jog turime daug savo pačių iniciatyva, be bendruomenės pagalbos įsisteigus liuanistinių mokyklų ir prašė pateikti šią statistiką. E. Meilūnas pasidalino darbo Airijoje patirtimi, kur lietuvių bendruomenė Airijoje susikūrė po to, kai susikūrė mokyklos. Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenės pirmininkė A. Černiauskaitė, dalyvavusi svečio teisėmis, pateikė informaciją, kad Jungtinėje Karalystėje veikia 52 liuanistinės mokyklos, iš jų tik 8 veikia bendruomenės pagrindu. Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas pabrėžė, kad su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bus tęsiamos diskusijos dėl liuanistinio švietimo veiklos srities rodiklio nustatymo ir pastebėjo, kad yra suprantami ministerijos argumentai dėl poreikio remtis kuo tikslesniais duomenimis bei pakvietė naudotis turimais Statistikos departamento, taip pat gyventojų registro duomenimis. V. Rinkevičienė pasiūlė vertinimo rodiklį formuluoti vėlesniame, strategijos įgyvendinimo veiksmų plano derinimo, etape. Referuodama į strategijos projekto 8.1.2. papunktį, kuriuo siūloma užtikrinti pakankamą dėmesį tiek didelių, tiek ir mažesnių bendruomenių vykdomai liuanistinio švietimo veiklai, V. Rinkevičienė siūlė formuluotėje nenaudoti žodžio „vaikų“, nes liuanistinio švietimo paslaugos skiriamos įvairaus amžiaus asmenims, taip pat ir suaugusiųjų švietimui. A. Černiauskaitė pritarė V. Rinkevičienės nuomonei dėl liuanistinio švietimo paslaugų poreikio visų amžiaus grupių asmenims, taip pat palaikė Užsienio reikalų ministerijos poziciją dėl dėmesio svarbos visoms lietuvių bendruomenėms, nepriklausomai nuo jų dydžio, ir pasiūlė šią poziciją atspindėti veiksmų plane, jame suplanuojant konkrečias priemones. V. Rinkevičienė pabrėžė, kad, tikintis gauti finansavimą, į strategiją įtraukiama veikla privalo derėti su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos koordinuojama Švietimo plėtros programa, per kurią ir bus planuojamas finansavimas. Referuodama į strategijos projekto 8.1.9 punktą, V. Rinkevičienė paminėjo, kad į Švietimo plėtros programą yra įtrauktos priemonės dėl lietuvių kalbos testavimo. Kalbant apie liuanistinių mokyklų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas, V. Rinkevičienė atkreipė dėmesį į poreikį planuoti ir jų kvalifikacijos įgijimo veiklą.

5) aptariant strategijos projekto nuostatas lietuviškos kultūros puoselėjimo srityje (8.2. punktas ir jo papunkčiai), Kultūros viceministras A. Vilčinskas atkreipė dėmesį į strategijos ir Kultūros ministerijos įgyvendinamų programų tarpusavio derėjimo poreikį, paminėdamas, kad ministerijos programose numatytos priemonės turėtų būti perkeltos į strategijos įgyvendinimo veiksmų planą. A. Vilčinskas taip pat pasiūlė naujame 8.4 punkte dėl modernios, inovatyvios ir atviros kurti kartu lietuviškos tapatybės puoselėjimo, žodį „tapatybė“ keisti į „kultūros“. Lietuvos nacionalinio kultūros centro atstovė J. Gailiūtė atkreipė dėmesį, kad strategijoje būtų svarbu paminėti dainų ir šokių švenčių tradicijos puoselėjimo veiklą ir pasiūlė naujo papunkčio formuluotę.

6) svarstant strategijos projekto 9 dalį dėl diasporos įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą, VšĮ „LT Diaspora“ administracijos vadovė L. Dusevičienė, kartu dalyvaujanti ir VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ veikloje, pastebėjo didėjančią diasporos įsitraukimą į valstybės gyvenimą ir atkreipė dėmesį į ryškėjančią poreikį praplėsti vykdomą veiklą diasporos apdovanojimų srityje. Svarstant Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pasiūlymą kviesti diasporos atstovus dirbti valstybės tarnyboje, Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės patarėja D. Vežikauskaitė, dalyvavusi svečio teisėmis, atkreipė dėmesį, kad valstybės tarnyboje nėra visuomeninio patarėjo pozicijos, kuri įvardyta Ekonomikos ir inovacijų ministerijos siūlomoje formuluotėje. Kultūros viceministras pritarė pasiūlymui dėl aktyvesnio diasporos įtraukimo ir pastebėjo, kad šią idėją būtų galima įgyvendinti ir kultūros srities veikloje. Tai būtų pritaikoma, pavyzdžiui, siekiant praplėsti kultūros atašė tinklą – su diasporos atstovų pagalba būtų naudinga padengti šalis, kuriose neturime paskirtų kultūros atašė. L. Dusevičienė diasporos įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą klausimu išsakė platesnės diskusijos poreikį.

7) aptariant strategijos projekto diasporos pilietiškumo skatinimo dalį (9.3 punktas), L. Dusevičienė, referuodama į 9.3.1 papunktį, atkreipė dėmesį, kad labai svarbu tinkamai ir laiku organizuoti informacinę kampaniją dėl pilietybės išsaugojimo referendumo. Pasak L. Dusevičienės, kampanijos metu reikėtų pateikti informaciją apie teisinę pilietybės išsaugojimo pagrindą, ku paprasčiau paaiškinant galiojančius teisės aktus ir/ar įvertinant poreikį juos tobulinti. L. Dusevičienės teigimu, šią kampaniją reikėtų organizuoti kuo ankščiau, dar iki referendumo įstatymo priėmimo. PLB pirmininkė D. Henke pritarė dėl diskusijos ir informacijos sklaidos svarbos. Referuojant į LRS ir PLB komisijos bei PLB siūlymus dėl pilietybės netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę atveju nagrinėjimo, Vidaus reikalų ministerijos atstovai atkreipė dėmesį, kad visą reikalingą informaciją galima rasti internete, ministerija ateityje planuoja dar aktyviau skleisti šią informaciją. D. Henke pastebėjo, kad pagal galiojančius teisės aktus vis prarandame Lietuvos piliečius ir teiravosi, ar būtų įmanoma iki referendumo pristabdyti įstatymo vykdymą. Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas pabrėžė teisės aktų viršenybę ir aiškiai reglamentuotą tvarką, kuomet pilietis, priėmęs sprendimą tapti kitos valstybės piliečiu, netenka Lietuvos pilietybės ir pakvietė rengti pasiūlymą atsakingoms institucijoms. Seimo narė D. Asanavičiūtė informavo, kad teisiškai organizuoti įstatymo vykdymo pristabdymą užtruktų labai ilgai, o net jei pavyktų, galiausiai sprendimą skelbtų Konstitucinis Teismas, kuris jau yra išaiškinęs, kad be referendumo pilietybės klausimas negali būti išspręstas. Seimo narė taip pat palietė agitacijos referendumo klausimu temą, pabrėždama, kad valstybės institucijos negali agituoti, tai gali daryti visuomeninės organizacijos ir sakė, kad agitacija negali būti vykdoma kol nėra teisinio pagrindo (teisinė bazė šiuo metu kuriama).

8) svarstant 9.3.5. punktą dėl galimybės užsienyje gyvenantiems Lietuvos piliečiams balsuoti savivaldybių rinkimuose, E. Meilūnas pastebėjo, kad šiuo klausimu reikėtų politinio sprendimo ir siūlė klausimą apsvarstyti LR Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijoje. L. Dusevičienė teigė, kad diasporos atstovams dalyvavimas savivaldos rinkimuose – svarbus klausimas. D. Asanavičiūtė informavo, kad išvykimą deklaravę gyventojai nepriskiriami savivaldybei ir tai tampa technine kliūtimi dalyvauti rinkimuose (nedeklaravę išvykimo ir per rinkimus sugrįžę į Lietuvą turi teisę balsuoti savo savivaldybėje). Vyriausiosios rinkimų komisijos Mokymų ir komunikacijos skyriaus patarėja I. Ramanavičienė papildė, kad deklaruota gyvenamoji vieta svarbi savivaldos rinkimuose ir net ne visi gyventojai gali balsuoti, o tik tie, kurie 90 dienų iki rinkimų gyveno toje savivaldybėje. Sutarta 9.3.5 punktą dėl diasporos dalyvavimo savivaldos rinkimuose išbraukti iš strategijos projekto.

Posėdžio metu strategijos projektas buvo suderintas iki 9.4.6 papunkčio. Apibendrinamas vykusias diskusijas, darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas padėkojo posėdžio dalyviams už svarbų indėlį ir pasiūlė kitą posėdį suorganizuoti 2 savaitių laikotarpyje, tuo pačiu iki posėdžio darbo tvarka tęsiant diskusijas tiesiogiai su atskiromis institucijomis.

E. Meilūnas pranešė apie planuojamą Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijos posėdį, vyksiantį 2021 m. gruodžio 15 d. nuo 15.30 val. Vienas iš komisijos darbotvarkės klausimų - strategijos „Globali Lietuva“ pristatymas.

2. Klausimas dėl tarpinstitucinės Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupės lituanistinio švietimo ir grįžimo į Lietuvą pogrupių steigimo.

Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas informavo, kad darbo grupės narių nuomonė dėl pogrupių steigimo išsiskyrė ir pasiūlė, remiantis egzistuojančia praktika, nekurti atskirų pogrupių, o klausimams, dėl kurių reikalingos atskiros diskusijos, rengti tematinius specialius posėdžius. Prieš

tokius posėdžius būtų iš anksto išplatinama medžiaga ir darbo grupės nariai, įvertinę temos aktualumą ir prioritetiškumą, priimtų sprendimą dėl dalyvavimo ar nedalyvavimo. Pasiūlymui pritarta.

3. Kiti klausimai.

Nebuvo.

Darbo grupės pirmininkas

Egidijus Meilūnas

Darbo grupės sekretorė

Audronė Želnienė

Rengė:

A. Želnienė, +370 706 52514, audrone.zelniene@urm.lt

A. Dumbliauskienė, +370 706 52574, ausra.dumbliauskiene@urm.lt